

Gemersko-malohontské múzeum –
kultúrne zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA SEPTEMBER 2020

ŠARLOTA BOTTOVÁ VÝBER Z TVORBY 19. 5. - 20. 10. 2020

Šarlota Bottová (nar. 1989) sa v rámci výtvarného umenia venuje najmä kresbe portrétov. Svoje diela vystavovala napríklad v Prahe (2016), na výstave amatérskych rómskych umelcov *AraArt*, v Košiciach (2017), v Hnúšti (2017) a v Rimavskej Bani. Pri svojej tvorbe využíva najmä techniku kreslenia grafitovými ceruzkami. Venuje sa kresleniu známych osobností spoločenského, kultúrneho i politického života z domáceho, či zahraničného prostredia. Zobrazila napríklad známou primášku Barboru Botošovú, hudobníka Igora Kmeťa, majstra bojových umení Attilu Végha, hercov Morgana Freemana, Viena Diesela, Arnolda Schwarzeneggera, bojovníka za občianske práva a nositeľa Nobelovej ceny Martina Luthera Kinga a mnoho iných.

BIONIKA - PRÍRODA NA TO PRIŠLA PRVÁ 29. 5. - 20. 9. 2020

Výstava je zameraná na prírodu ako nevyčerpatelný zdroj inšpirácie a poznatkov pre techniku, architektúru aj dizajn. Návštevníci sa dozvedia, ktoré živé organizmy stáli na počiatku pokusov pri skonštruovaní lietadiel, ponoriek, sonarov, ale aj to, čo inšpirovalo vynálezcu suchého zipsu. Bionika je vedný odbor, ktorý princípy fungovania živých systémov a ich štruktúr aplikuje do konkrétnych technických a technologických zariadení a využíva prírodné štruktúry ako určité modely a inšpiračné zdroje pri riešení konkrétnych problémov. „Bionicky“ funguje každý živý organizmus od jednoduchej rastlinky až po človeka. Výstavu pripravilo Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši.

JÚLIUS SZABÓ POD MEDENÝM NEBOM

9. 9. - 31. 12. 2020

Výstava prezentuje výber z maliarskej tvorby umelca Júliusa Szabóa (1907 - 1972). Jeho prvé, študijné pokusy o olejomalbu sú prevažne realistické. Tematicky sa zameriaval na portrétovanie blízkych, členov rodiny a na krajinu v okolí Lučenca. V mladosti naňho vplýval jeho prvý učiteľ maliarstva František Gyurkovits a cieľavedome sa vzdelával z literatúry. Postupne, ako sa dostal do sveta a poznával umelecké trendy doby, pretavoval ich do svojho umenia. No jeho cesta do Paríža v roku 1937 mu dopomohla k uvedomeniu si vlastnej sily a nastúpiť na samostatnú cestu v umení. Jeho maliarsky prejav z rokov 1942 - 1943 je jasným dokladom tejto jedinečnej cesty.

Vojnové udalosti ho vyburcovali k vizionárskym kompozíciám, ktorými vyjadril svoj odmietavý postoj k negatívnym javom a túžbu človeka po mieri. Práve toto sa stalo centrálnou tematikou jeho grafickej tvorby, ktorej sa začal venovať v roku 1945. Päťdesiate roky minulého storočia znamenali určité upokojenie v jeho živote. Medzi prvými sa stal členom Zväzu československých výtvarných umelcov, založeného v roku 1949. Pocit istoty a spolupatričnosti s umeleckou obcou v republike, ako aj značné úspechy doma a v zahraničí na grafických, súťažných výstavách vplývali na jeho umenie.

V jeho maľbe sa to prejavilo realistickým zobrazením okolia, krajiny, v duchu romantického realizmu M. Munkácsyho, L. Paála, L. Mednyánszkeho. Po roku 1956 sa umelcom uvoľňovali možnosti cestovania. Szabó využil každú príležitosť poznávať svet. Prvé zájazdy organizoval Zväz výtvarných umelcov do Sovietskeho zväzu. Postupne nasledovali aj iné zájazdy do krajín západnej Európy a k moru. Dojmy získané na týchto cestách sa odrážali v jeho maľbe nielen tematicky, ale aj postupnou zmenou koloritu. Upustil od romantizujúcej hnedej farebnosti, jeho paleta sa osvetľovala a technika sa menila na expresívne, dynamické vyjadrovanie. Začiatkom šesťdesiatych rokov dozreli tieto zmeny k úplne novému spôsobu maliarskeho vyjadrovania. Spomienky a skúsenosti z ciest, ich odraz v maliarovej filozofii, úvahy o svetovom dianí si vyžadovali iný umelecký prístup, ako bola doposiaľ realistická maľba. K vyjadreniu množstva tém a natískajúcich myšlienok potreboval rýchlejšiu techniku, ako olejomalba. Szabó si preto vyexperimentoval novú techniku, voskovú temperu. Od roku 1963 začal do plochy obrazu aplikovať medený plech, ktorým zvýraznil jednak dôležité detaily maľby, jednak symboly, ktoré chcel zdôrazniť v rámci tematiky obrazu. Touto technikou pracoval do konca svojho života. Štýlovo tieto maľby boli vlastne nezaraditeľné. Niesli na sebe znaky surrealizmu, pričom svojou technikou a farebnosťou vyvolávali expresívny dojem.

Výstavu pripravil Pamätný dom Júliusa Szabóa v Lučenci.

VYŠÍVANÁ HISTÓRIA REFORMÁCIE NA SLOVENSKU

16. 9. - 16. 10. 2020

Výstavu pripravilo *Spoločenstvo evanjelických žien* - dobrovoľné združenie členiek Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku. Výstava je výsledkom projektu, ktorý vznikol pri príležitosti 500. výročia reformácie.

Výstavu tvorí šesťnásť vyšívaných obrazov. Každý má rozmer 100x120 cm. Autorkou výtvarných podkladov je prof. Ing. arch. Janka Krivošová, PhD., prvá profesorka architektúry na Slovensku. Na plátno na vyšívanie nakreslila najvýznamnejšie udalosti a osobnosti evanjelickej cirkvi. Pod metodickým vedením profesionálnej vyšívačky Emílie Fojtíkovej, uplatnili

ženy v každom senioráte techniku gobelínovej vyšívky. Vyšívané obrazy zachytávajú biskupov, kňazov, panovníkov, šľachticov, národovcov, spisovateľov, vedcov, politikov i umelcov. Nezabudlo sa ani na výnimočné evanjelické ženy - Aničku Jurkovičovou, prvú slovenskú herečku, Darinu Bancíkovú, prvú evanjelickú farárku na Slovensku či spisovateľky Teréziu Vansovú a Boženu Slančíkovú-Timravu a mnoho ďalších žien.

DNI EURÓPSKEHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

1. - 30. september 2020

Sprístupnenie nových výstav

9. september 2020 o 15.00 hod.

Július Szabó. Pod medeným nebom

16. september 2020 o 14.00 hod.

Vyšívaná história reformácie na Slovensku

Prezentácia knihy OEGA BODOROVÁ - HRNČIARSTVO V SUCHÁNSKEJ DOLINE

11. 9. 2020 o 16.30 hod.

Komentovaná prehliadka výstavy *Július Szabó. Pod medeným nebom.*

17. 9. a 25. 9. 2020

počas celého septembra

Vyučovacie hodiny pre základné a stredné školy

Čo je to múzeum?, Malý kronikár, Virtuálna archeológia, 2. svetová vojna v regióne Gemer-Malohont a jej dôsledky

(na vyučovaciu hodinu je potrebné sa vopred prihlásiť - 047/5632741, lindisova@gmmuzeum.sk, marekova@gmmuzeum.sk)

SVETOVÝ DEŇ CESTOVNÉHO RUCHU

27. 9. 2020

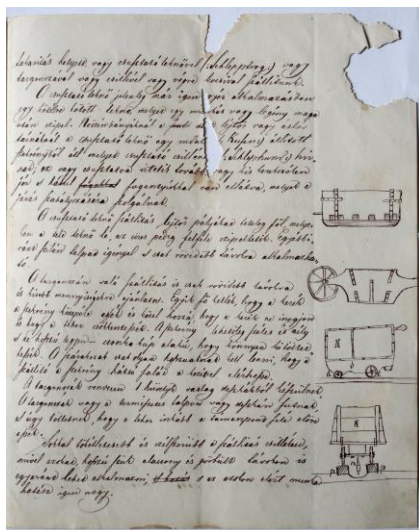
od 13.00 do 18.00 hod. vstup do múzea zdarma

PREDMET MESIACA

Gusztáv Liskay: Náuka o baníctve z roku 1874

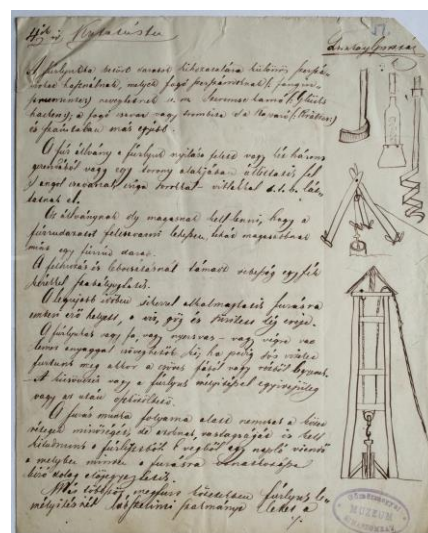
V rámci dokumentácie baníctva a železiarstva v Gemeri-Malohonte potrebného k príprave rovnomennej výstavy, otvorenej v priestoroch múzea v roku 2018, sa nám podarilo vo vyše sedemnásttisícovej zbierke dokumentov v archíve Gemersko-malohontského múzea objaviť rukopis *Náuka o baníctve* z roku 1874. Autorom rukopisu je banský inžinier Gusztáv Liskay. Do archívu múzea ho daroval v roku 1906 evanjelický farár v Rimavskom Brezove Ján Liskay. Rukopis pozostáva z päťdesiattri listov.

Gusztáv Liskay (1843 Drienčany – 1889 Banská Štiavnica) študoval v Rimavskej Sobote, v Kežmarku, pričom štúdium v odbore baníctvo a hutníctvo ukončil na Baníckej škole v Banskej Štiavnici. Bol to významný banský inžinier, odborník v oblasti hutníctva, geológ, tajomník Uhorskej geologickej spoločnosti. Ako popredný mešťan Banskej Štiavnice sa stal tiež členom prípravného výboru budúceho Dobrovoľného hasičského zboru vo funkcii zapisovateľa a zástupcu banskej komory. Pochovaný je na evanjelickom cintoríne v Banskej Štiavnici.

Po tom, čo opustil rodný Gemer-Malohont, bol Gusztáv Liskay v roku 1873 poverený vedením Baníckej školy v Banskej Štiavnici, kde zároveň pôsobil ako odborný učiteľ baníctva. Keďže dovedy študenti nemali k dispozícii komplexné učebné texty, jeho úlohou bolo pripraviť vhodné učebnice. Upravil a zosumarizoval tak texty svojich prednášok, ktoré predložil na posúdenie Banskému riaditeľstvu v Banskej Štiavnici s prosbou, aby mohli byť používané medzi žiakmi, kým nedôjde k ich knižnému vydaniu. Riaditeľstvo Liskayovej žiadosti vyhovel, a tak vzniklo v roku 1874 rukopisné dielo *Náuka o baníctve*, ktoré bolo určené pre študentov aj pre verejnosť.

Rukopis obsahuje predslov a úvod, po ktorom nasledujú jednotlivé kapitoly venujúce sa teórii baníctva. Tú autor rozdeľuje na jedenásť častí, obsahujúcich poznatky o ložiskách, dobývaní rúd, o ťažbe, o manažmente bane, o udržiavaní bane, o vetraní a odvodňovaní, či o banskom inžinierstve. Písaný text je zároveň na viacerých miestach doplnený vlastnoručnými autorovými kresbami. Ako taký sa stal predlohou pre tlačенú verziu, ktorá vyšla po niekoľkých úpravách v roku 1878.

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónu Gemer-Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včeliniec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, predmety cechovej a kameninovej výroby, historický a ľudový nábytok, ľudový odev a textil, výrobky remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare vurona obrieho. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte

Expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Pozostáva z deviatich častí, ktoré postupne opisujú udalosti v regióne od roku 1938 do roku 1945. Jej súčasťou sú prvky obsahujúce trojrozmerné exponáty, dobovú tlač a súčasti výzbroje a výstroja armád operujúcich počas 2. svetovej vojny v regióne. Súčasťou expozície je obrazovka, na ktorej sa premietajú záznamy rozhovorov s pamätníkmi z Gemera-Malohontu.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 5, 979 01 Rimavská Sobotá
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730
e-mail: office@gmmuzeum.sk
Web: www.gmmuzeum.sk
Facebook: Gemersko-malohontské múzeum
Instagram: #gmmuzeum

Otváracie hodiny:

Pondelok zatvorené
Utorok - Piatok 9:00 - 18:00
Sobota - Nedeľa 13:00 - 18:00
Platí od 1. 6. do 30. 9. (letná sezóna)

Vstupné:

Dospelí – 2€
Deti, žiaci, študenti, dôchodcovia - 1€
Deti do 6 rokov, ZŤP vrátane sprievodu – zdarma